

Wnioski

1. Mięśnie brojlerów zawierają znacznie więcej wody luźnej i posiadają cieńsze włókna mięśniowe oraz bardziej miękką konsystencję niż mięśnie udowe, co może decydować o przydatności technologicznej poszczególnych elementów tuszki.

2. Zaobserwowana u brojlerów wyższa niż u gęsi dorosłych zawartość wody luźnej w mięsie sugeruje konieczność prowadzenia badań w tym kierunku.

3. Dalsze badania cech fizycznych mięsa brojlerów gęsi należy rozszerzyć, uwzględniając przyczyny wywołujące ich dużą zmienność.

Piśmiennictwo

1. Bieliński K., Bielińska K., Staboń W., Kortz J.: Post. Drob. 8, 119, 1966.
2. Bieliński K., Bielińska K., Staboń W., Kortz J.: Post. Drob. 9, 31, 1967.

3. Elandt R.: Statystyka matematyczna w zastosowaniu do doświadczeń rolniczych. PWN, 1964.
4. Froning G. W., Norman G.: Poult. Sci. 45, 787, 1956.
5. Janky D. M., Froning G. W.: Poult. Sci. 52, 153, 1973.
6. Kłosowicz W., Kukielka E.: Roczn. Nauk Roln. 72, 615, 1954.
7. Kłosowicz W.: Przegl. Hod. 23, 1, 1955.
8. Keleczak T., Radecka B., Schwartz T.: Wpływ uboju brojlerów oraz temperatury przechowywania tuszek na właściwości mięśni piersiowych, 1975 (maszynopis).
9. Kortz J., Różycka J., Grajewska S.: Roczn. Nauk Roln. 56, 333, 1968.
10. Nesen R., Müller C.: Z. Tierz. Zuchtungsbiol. 65, 365, 1965.
11. Niewiarowicz A., Trojan M., Jaś H.: Mat. V Sesji Chem. i Techn. Zyw. PAN, Gdansk 1974.
12. Petczyńska E.: Lebens. Wiss. u Techn. 7, 343, 1974.
13. Pohja M. S., Niinivaara F. P.: Fleischwirtschaft 9, 193, 1957.
14. Różycka B.: Drob. 5, 16, 1974.
15. Różycka J., Kortz J., Grajewska S.: Roczn. Nauk Roln. 90, 345, 1963.
16. Ruszczyk Z.: Metodyka doświadczeń zootechnicznych. PWRiL, 1970.
17. Trojan M., Niewiarowicz A.: Post. Drob. 13, 47, 1971.
18. Tyżkiewicz S.: Badanie fizycznych właściwości mięsa. WNT, 1969.
19. Varadarajulu P., Cunningham F. E.: Poult. Sci. 50, 1144, 1971.
20. Zielińska B., Bączkowska H.: Post. Drob. 15, 113, 1973.
21. Zwiantecki P., Sobina I., Faruga A., Habaj B.: Ocena i obrót surowcami zwierzęcymi. PWRiL, 1974.

Adres autora: dr Krystyna Pamuła, ul. Tokarskiego 2/216, 20-065 Kraków.

EUGENIUSZ CZERNIAK, JAN ŚMIECHOWICZ
Ostróda Warszawa

Wągrzyca u bydła na terenie woj. olsztyńskiego w latach 1968—1974

Wągrzyca bydła stanowi aktualnie poważny problem sanitarno-weterynaryjny w wielu krajach (1, 2, 3, 4, 5, 8, 9), w tym również i w Polsce (6). Ekstensywność inwazji wągrzyca bydła jest różna w poszczególnych regionach kraju. Procent stwierdzonej wągrzyca związany jest ściśle z ekstensywnością inwazji, intensywnością występowania pasożyta oraz obowiązującą techniką badania poubojowego i związaną z tym wykrywalnością (7). W Polsce ekstensywność inwazji, wykazując tendencje wzrostowe, kształtuje się od 0,9% do 5,3% (10, 11). Wydaje się więc celowe szczególnie w okresie poszukiwania rezerw białkowych dokonanie również analizy tego zagadnienia na terenie woj. olsztyńskiego.

Materiał i metody

Badanie ekstensywności inwazji wągrzyca bydła na terenie woj. olsztyńskiego w latach 1968—1974 dokonano w oparciu o ilości stwierdzonych przypadków wągrzyca bydła w ZMs CPMs, rzeźniach nieprzemysłowych, stanowiących własność pionu spółdzielczego (GS, WSS), podległych w zakresie badań Wojewódzkim i Powiatowym Inspektoratom Sanitarnym. Dane liczbowe zarówno sztuk poddanych badaniu, jak również ilości stwierdzonych wągrów w trakcie badania poubojowego zostały sporządzone w oparciu o dokumentację urzędową Departamentu Weterynarii. Oceny tusz wołowych dokonywano na podstawie Rozporządzenia Ministra Rolnictwa z 29.I.1929 r. o urzędowym badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa w kraju.

Wg danych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie w latach 1968—1974 stwierdzono 629 przypadków zachorowań ludzi na tasiemczyce, przy czym największą ilość, bo 365 przypadków stwierdzono w latach 1970—1972.

Są to dane niepełne, z uwagi na trudności w wykrywaniu, jak też niezgłaszanie się ludzi do leczenia i prowadzenie kuracji we własnym zakresie korzystając z usług aptek społecznych, sprzedających leki przeciwczo tasiemczyce.

Za podstawę do obliczenia strat poubojowych przyjęto aktualnie obowiązujący cennik z dnia 20 lutego 1971 r., gdyż poprzednio obowiązujący z dnia 26 listopada 1967 r. zawierał nieznaczne różnice cen w porównaniu z obecnie obowiązującym. Cena 1 kg mięsa pełnowartościowego wynosiła średnio 28,30 zł, mięsa warunkowego zdatnego 16,70 zł i niezdatnego 0,30 zł/kg. Różnica między ceną mięsa pełnowartościowego i warunkowo zdatnego na 1 kg wynosiła 11,60 zł,

Tab. 1. Wyniki badań poubojowych w kierunku wągrzyca bydła na terenie woj. olsztyńskiego w latach 1968—1974

Rok	Ilość szt. zbadanych	Bydło z wagami (szt.)	Ocena tusz mięsnych	
			niezdatne	warunkowo zdatne
1968	97 428	114 (0,12%)	14	100
1969	106 969	170 (0,15%)	14	156
1970	95 931	162 (0,16%)	12	150
1971	125 853	395 (0,31%)	8	387
1972	103 355	1073 (1,04%)	10	1063
1973	103 944	1063 (1,02%)	20	1043
1974	133 879	1337 (0,99%)	14	1323
Razem	767 359	4314 (0,56%)	92	4222

a między ceną mięsa pełnowartościowego i niezdatnego 28 zł na 1 kg. Cena podrobów pełnowartościowych średnio 13,40 zł/kg, niezdatnych 0,30 zł/kg, stąd różnica 13,10 zł. Cena kompletu jelit pełnowartościowego 86 zł/kg, niezdatnego 0,30 zł/kg — różnica 85,70 zł.

Omówienie wyników

Wyniki przeprowadzonej analizy ekstensywności inwazji wagrzyicy bydła na terenie woj. olsztyńskiego przedstawia tab. 1. Wynika z niej, że liczba bydła poddawanego ubojowi, z niewielkimi różnicami w poszczególnych latach, wzrasta przy jednoczesnym stwierdzeniu znacznej liczby przypadków wagrzyicy. W analizowanym okresie odsetek stwierdzonych przypadków wagrzyicy bydła wynosił średnio 0,56%. Za niezdatne do spożycia uznawano tusze z wagrzycą występującą w znacznym stopniu (2,13% tusz). Natomiast za warunkowo zdatne uznawano tusze z wagrzycą występującą w nieznacznym stopniu (97,87%) tusz. Procent stwierdzonej wagrzyicy u bydła na terenie woj. olsztyńskiego nie stanowi większego problemu, a ekstensywność w porównaniu do innych regionów kraju jest stosunkowo niska. Straty poubojowe na przestrzeni ostatnich 7 lat zamykają się sumą 3 237 141,20 zł, co ilustruje w szczegółach tab. 2. Stanowi to

Tab. 2. Zestawienie strat poubojowych i finansowych spowodowanych wagrzycą u bydła na terenie woj. olsztyńskiego w latach 1968—1974

Rodzaj straty	kg	Straty łączne w zł
Mięso uznane za warunkowo zdatne	991680	2192678
Konfiskaty narządów wewnętrznych	4314	56513,40
Konfiskaty mięsa	22080	618240
Komplety jelit w szt. niezdatne	4314	369709,80

Objaśnienia: średni ciężar 1 tuszy wołowej 240 kg; średni ciężar 1 ośrodką wołowego 13 kg.

462 448,74 zł strat rocznie. Zapobieganie i zwalczanie wagrzyicy u bydła, a tym samym ochrona człowieka przed tasiemczycą polega na: wykrywaniu i niedopuszczeniu do spożycia mięsa porażonego przez węgry, ochranianiu zwierząt przed zarażeniem się jajami tasiemca i zwalczaniu tasiemczycy u ludzi jako źródła inwazji.

Na podstawie przeprowadzonej analizy jak też w oparciu o spostrzeżenia własne zmniejszenie strat poubojowych spowodowanych wagrzycą u bydła można osiągnąć poprzez:

1. zaciśnienie współpracy Służby Zdrowia i Służby Weterynaryjnej w walce z tym pasożytem,

2. dążenie do całkowitego unieszkodliwienia odchodów ludzkich, ścieków i osadów asenizacyjnych przed użyciem ich do nawożenia gleby, a szczególnie użytków zielonych,

3. opracowanie nowelizacji obowiązującej urzędowej oceny mięsa ze stwierdzoną wagrzycą w oparciu o aktualny stan wiedzy (10),

4. spotęgowanie wymagań w dziedzinie higienizacji obór i otoczenia zabudowań gospodarskich.

Piśmiennictwo

1. *Cironeau I., Popovici A.*: Helminthologia. 9, 93, 1968.
2. *De Vries J.*: Tijdschr. Diergeneesk. 93, 1083, 1968.
3. *Grujić I.*: Veterinaria, Saraj. 9, 109, 1960.
4. *Hajduk F.*: Z. Arztl. Fortbild. 63, 1146, 1968.
5. *Hiepe T., Farchmin G., Buchwalder R.*: Dt. Ges. Wes. 22, 371, 1967.
6. *Kozakiewicz B.*: Medycyna Wet. 29, 365, 1973.
7. *Kozakiewicz B.*: Medycyna Wet. 29, 173, 1973.
8. *Kondela K.*: Veterinarstvi 15, 551, 1965.
9. *Mielke D.*: Dt. Ges. Wes. 24, 470, 1969.
10. *Prost E.*: Higiena mięsa. PWRiL 1975.
11. *Prost E.*: Acta parasit. pol. 3, 217, 1955/56.

Adres autora: dr Eugeniusz Czerniak, ul. Jagiello 5B m 6, 14-100 Ostróda.

HAZLETT D. T. G., DERBYSHIRE J. B.: Charakterystyka miejscowej i układowej właściwości neutralizującej wirusa u świń szczepionych enterowirusem prosiąt. (Characterization of the local and systemic virus neutralizing activity in swine vaccinated with porcine enterovirus). Can. J. comp. Med. 41, 257—263, 1977 (3).

Właściwości substancji neutralizującej wirus w przewodzie pokarmowym świń szczepionych doustnie lub parenteralnie żywą, inaktywowaną formaldehydem lub etyleniminą szczepionką opartą o wirus T80 przebadano na klinicznie zdrowych prosiątach. Zdolność inaktywowania wirusa w przewodzie pokarmowym prosiąt szczepionych doustnie żywym wirusem wykazywały głównie immunoglobuliny z klasy IgA, w mniejszym stopniu immunoglobuliny z klasy IgM i IgG. W surowicy tej grupy prosiąt zdolność tę posiadały immunoglobuliny wszystkich trzech klas, z tym, że była ona najsilniej zaznaczona u immunoglobulin klasy IgG. Natomiast u prosiąt szczepionych domięśniowo żywym wirusem, doustnie lub domięśniowo wirusem inaktywowanym formaliną, podskórną lub doustnie wirusem inaktywowanym etyleniminą, właściwość neutralizowania wirusa posiadały jedynie immunoglobuliny IgG i IgM przewodu pokarmowego i surowicy krwi.

G.

FINLEY G. G., LONG J. R.: Epizootia listeriozy u szynszyli. (An epizootic of listeriosis in chinchillas). Can. vet. J. 18, 164—167, 1977 (6).

Ze wszystkich gatunków zwierząt hodowlanych szynszyle są najbardziej wrażliwe na zakażenie listeriami, szczególnie *L. monocytogenes*. U 49 szynszyli u których stwierdzono listeriozę badania sekcyjne wykazały obecność licznych białych guzków o średnicy 1 mm w miąższu wątroby, guzków o średnicy 0,5 mm w śledzionie i guzków o średnicy 2 mm na powierzchni surowiczej jelit, głównie jelita ślepego. W powiększonych krezkowych węzłach chłonnych występowały liczne ropnie. Z wątroby, śledziony, jelita ślepego i krezkowych węzłów chłonnych wyizolowano w czystej hodowli *L. monocytogenes*. Wszystkie wyizolowane szczepy były wrażliwe na penicylinę, ampicylinę, erytromycynę, chloramfenikol i gentamycynę. Jedynie 2 na 27 szczepów były odporne na tetracyklinę i 5 na triple-sulfa. W jednym stadzie z którego pochodziły chore sztuki zastosowano leczniczo podawanie wody z dodatkiem tetracykliny w ilości 25 mg/uncja wody, zaś w pozostałych stadach do wody dodawano chloramfenikol w ilości 10 mg/uncja. Wyleczenia notowano jedynie u szynszyli u których choroba miała łagodny przebieg.

G.